

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR MANTIQUIY FIKRLASH JARAYONINI RIVOJLANTIRISH

*Namangan davlat pedagogika instituti dotsenti
Asqarova Dilorom Qurbonova*

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning muhim xususiyatlarini va ularning intellektual rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayon bolalarning keyinchalik maktabdagi muvaffaqiyatlari, kundalik hayotdagi masalalarni hal qilish qobiliyati va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga yordam beradi. Biz maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning muhim va eng ahamiyatli jihatlari alohida e'tirof etdik. chunki maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mantiqiy fikrlash jarayoni nima uchun muhim xususiyatlardan biri ekanligini ta'lim va tarbiya jarayonlarida juda ko'p e'tirof etishgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim, tarbiya, mantiqiy fikrlash, qobiliyat, rivojlanish, layoqat, iqtidor, bilim, ko'nikma, malaka, konstruktor, mozaika, savol-javob, hikoya.

Аннотация: В данной статье рассматриваются важные особенности развития логического мышления у дошкольников и их значение в интеллектуальном развитии. Этот процесс помогает детям позже добиться успеха в школе, повысить их способность решать проблемы повседневной жизни и повысить их уверенность в себе. Мы особо выделили важные и наиболее значимые аспекты развития логического мышления у дошкольников. потому что то, почему логический мыслительный процесс для дошкольников является одной из важнейших характеристик, было широко признано в процессах обучения и воспитания.

Ключевые слова: образование, воспитание, логическое мышление, способности, развитие, компетентность, талант, знания, умения, компетентность, конструктор, мозаика, вопросы и ответы, рассказ.

Annotation: in this article, important features of the development of logical thinking for preschoolers and their intellectual development are taken into account. This process helps to increase children's later school success, ability to deal with issues in everyday life, and self-confidence. We have especially recognized the important and most significant aspects of the development of logical thinking in preschool children. because for preschool children, juda has been widely recognized in the educational and educational processes why the process of logical thinking is one of the important characteristics.

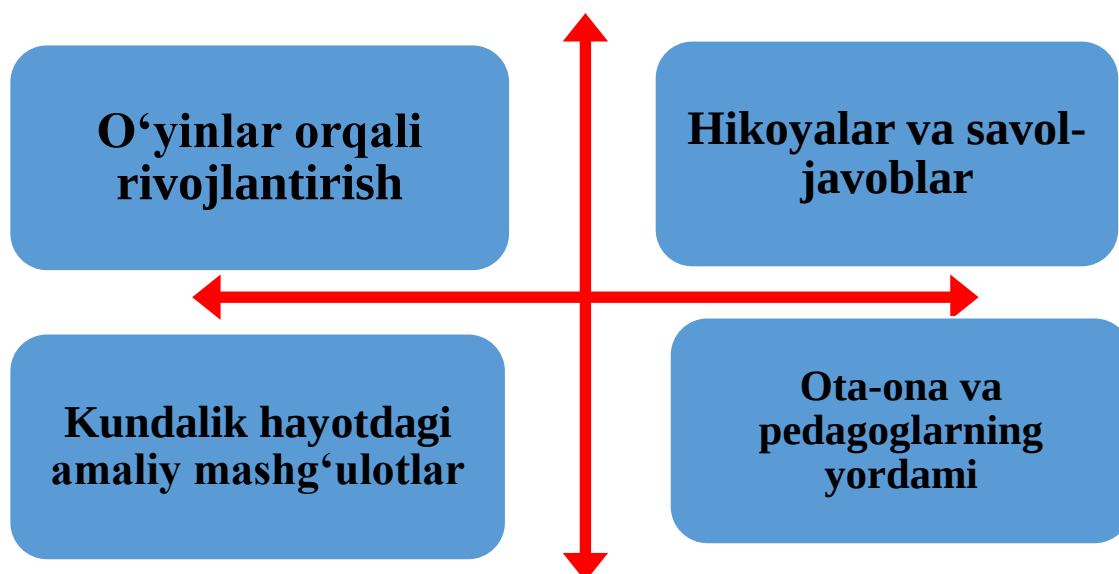
Keywords: education, upbringing, logical thinking, ability, development, competence, talent, knowledge, skills, competence, constructor, mosaic, Q & A, Story.

Respublikamizda olib borilayotgan talim tizimidagi islohotlarning bosh maqsadi har tomonlama rivojlangan va mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega kadrlarni yetishtirish va bugungi jadal suratlar bilan rivojlanayotgan jamiyatning asosiy poydevorini shakllantirish hisoblanadi. buning uchun esa biz ta'lim va tarbiya jarayonlarining asosiy fundamental asosi bo'lgan maktabgacha ta'lim tashkilotlarida olib borilayotgan ta'lim-tarbiya tizimidagi rivojlanishlarni ko'rishimiz mumkin. Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirish ularni bilish jarayonlari shakllantirish va kelajakda qobilaytli va iqtidorli bo'lib yetishishlari uchun bor kuch va bilimlarini berishimiz lozim. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ularning intellektual rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ushbu jarayon bolalarning keyinchalik maktabdagi muvaffaqiyatlari, kundalik hayotdagi masalalarni hal qilish qobiliyati va o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishga yordam beradi. Quyida biz maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning muhim va eng ahamiyatli jihatlarini alohida e'tirof etamiz. Birinchi navbatda maktabgacha yoshdagi bollar uchun mantiqiy fikrlash jarayoni nima uchun muhim xususiyatlardan biri ekanligini o'rganib chiqsak.

Mantiqiy fikrlash — bu hodisalar, sabab-oqibat aloqalarini aniqlash va tizimli fikrlash qobiliyatidir. "Mantiq" atamasi yunoncha „logos“so'zidan kelib chiqqan", bu aql, nutq yoki til kabi turli xil hislar bilan bog'liq jarayonalrni o'z ichiga oladi. Mantiq nima va uni qanday aniqlash kerakligi haqida ko'plab farazlar va nazariyalar mavjud. Umuman olganda, mantiqqa turli xil ta'riflar keltiriladi, misol keltiradigan bo'lsak, u asoslar va xulosalar o'rtasidagi munosabatni o'rganadi va buni mavzuga bog'liq bo'lmagan holda bajaradi. Ushbu qobiliyatni rivojlantirish orqali biz bolalarda quyidagi qobilyat va ko'nikmalarni rivojlanitirish:

- Atrof-muhitni tushunish;
- O'z fikrlarini aniq ifodalash;
- Muammolarni hal qilish va qaror qabul qilish;
- Tizimli va ijodiy yondashuvni shakllantirish.

Maktabgacha yosh davri mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun eng qulay davrlardan biridir. Chunki bu davrda bolalarning miyasi, bilish jarayonalri o'ta faol va yangi bilimlarni qabul qilishga moyil bo'ladi. Mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning quyudagi usullarini o'rganib chiqamiz:

O'yinlar orqali rivojlantirish. Bolalarning asosiy faoliyati — bu o'yin. Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun quyidagi o'yinlardan foydalanish mumkin:

- **Konstruktor va mozaikalar:** Ushbu o'yinlar bolalarga shakllarni tanlash, moslashtirish va loyihalar yaratishda yordam beradi.
- **Mantiqiy zanjirlar:** Masalan, "Birinchisi nima bo'ladi?" kabi o'yinlar sabab-oqibatni aniqlashni o'rgatadi.
- **Pazllar va jumboqlar:** Bu turdagi o'yinlar bolalarda diqqatni jamlash va xotirani mustahkamlashga yordam beradi.

2. Hikoyalar va savol-javoblar. Bolalarga turli mavzulardagi hikoyalarni so'zlab berish orqali ularda sabab - oqibat aloqalarini o'rgatish voqealarni tushunish, xulosalar chiqarish, o'z fikrlarini bildirish ko'nikmalarini shakllantirish.

- **Savollar berish:** Hikoyani tinglagandan so'ng, bolalardan savollar so'rash orqali, masalan, "Bu voqea nima uchun sodir bo'ldi?" yoki "Agar qahramon boshqacha yo'l tutganida nima bo'lardi?"
- **Hikoya davom ettirish:** Boladan hikoyani o'zi davom ettirishni yoki o'zi yangi bir hikoya to'qib berishni so'rash mantiqiy xulosalar chiqarishga yordam beradi.

Kundalik hayotdagi amaliy mashg'ulotlar. Kundalik turmushda amalga oshiriladigan hayotiy vazifalar orqali ham bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish mumkin:

- **Uy ishlari:** Buyumlarni tartibga solish, masalan, o'yinchoqlarni shakliga, rangiga yoki o'lchamiga qarab ajratish.
- **Matematika asoslari:** Oddiy sanash, qiyoslash, kam-ko'p tushunchalarini o'rgatish.
- **Taom tayyorlash:** Masalan, ingredientlarni tartibda qo'shishni o'rgatish.

3. Ota-ona va pedagoglarning yordamida va ularning Pedagog va Ota-onalarning rollari yordamida bolalarga ta'sir etish. Mantiqiy fikrlashni rivojlantirishda pedagog va ota - onalar muhim o'rin tutadi. Ular bolalarga:

- Yangi narsalarni sinab ko'rishga rag'batlantirish;
- Xatolardan qo'rqmaslikni o'rgatish;
- Savollarga javob berishda va muammolarni hal qilishda qo'llab-quvvatlash orqali yordam berishlari kerak.
- Bolalarga o'z savollarini berish imkoniyatini yarating. Ularning qiziqishlariga javob bering va yangi savollarni rag'batlantiring.
- Xatolardan qo'rqmaslikni o'rgating. Har bir noto'g'ri javobni tushuntirish orqali bolalarda yangi bilim shakllantirishga yordam bering.

Interaktiv o'quv materiallaridan foydalanish. Hozirda ko'plab ta'limiy dasturlar va interaktiv kitoblar mavjud bo'lib, ular bolalarga mantiqiy fikrlashni o'yin shaklida o'rgatadi. Mobil ilovalar yoki maxsus kitoblar orqali bolalarning mantiqiy qobiliyatlarini shakllantirish mumkin.

Xulosa qilib quyudagi fikrlarni keltirishimiz mumkin maktabgacha yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish ularning intellektual salohiyatini oshirishda asosiy bosqichlardan biri. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun o'yinlar, hikoyalar va amaliy mashg'ulotlardan foydalanish, shuningdek, ota-onalar va pedagoglarning faol ishtiroki muhim omillardandir. Natijada bolalar mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish va ijodiy yondashuv qobiliyatlariga ega bo'lib, kelajakda muvaffaqiyat qozonishlari uchun mustahkam poydevor yaratiladi. Bolalarda mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish o'yin, savol-javob va amaliy faoliyat orqali amalga oshiriladi. Muhimi, bolaga qiziqarli va qulay muhit yaratish hamda uni mustaqil fikrlashga rag'batlantirishdir. Bu jarayonda ota-onalar va pedagoglar birgalikda hamkorlikda faoliyat olib borishlari kerak, shunda biz o'z ko'zlagan maqsadimizga erishamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Асранбоева, М. Х. (2016). СТРЕССОУСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ КАК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ СПОСОБНОСТИ. NovaInfo. Ru, 2(45), 303-305.
2. Asranbayeva, M. X. МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ СIFATINI OSHIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI.
3. Halimjanovna, A. M. REPUTATION AND PERSONAL EXAMPLES OF PARENTS IN SINGLE-PARENT FAMILIES.
4. Asranbayeva, M. (2024). MUSTAQIL TA'LIM O'QUV FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILI SIFATIDA. Universal xalqaro ilmiy jurnal, 1(12), 505-508.

5. Asranbayeva, M. H. (2024). INKLYUZIV TA'LIM TIZIMIDA IMKONIYAT CHEKLANGAN O'QUVCHILARNI O'QITISHGA LINGVOPEDAGOGIK YONDASHUV. Academic research in educational sciences, 5(CSPU Conference 1), 331-336.
6. Asranbayeva, M. (2024). Kasbiy refleksiya o'qituvchi mehnatini ilmiy tashkil etishning muhim omili sifatida. Nordik ilmiy-amaliy elektron jurnali.
7. Kamolova, A. (2022). Yosh avlodni tarbiyalashda xalq pedagogikasining manbalarini o'rganishning ilmiy-nazariy asoslari. *Fan va ta'lim" Ilmiy jurnali/Impact Factor* , 3 , 590-592.
8. Xayrullayev, M. M. G. L., & Kamalova, A. O. Q. (2024). Kimyo fanlarini o'qitishda roli o 'yinlardan keyingi pedagogik yordam. *Fan va ta'lim* , 5 (11), 187-190.
9. Kamolova, A. O. Q. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. *Science and Education*, 4(5), 988-992.
10. qizi Kamolova, A. O. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. *Science and Education*, 4(5), 988-992.
11. Kamolova, A. O. Q., & Husaynova, S. I. (2023). O'smirlar o'rtasida axloqsizlikni oldini olishda pedagogik faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari. *Science and Education*, 4(2), 969-972.
12. Kamolova, A. O. Q. (2023). Pedagoglik kasbi boshqa hamma kasblarning poydevoridir. *Science and Education*, 4(5), 988-992.
13. Karimov, J. J. O. G. L., & Kamalova, A. (2024). Yoshlar o'rtasida deviant xulq-atvor profilaktikasi. *Science and Education*, 5(2), 513-519.
14. Камалова, А. (2021). THE IMPORTANCE OF USING GAME TECHNOLOGY IN THE PROCESS OF EDUCATION. *Экономика и социум*, (3-2), 12-14.
15. Jo'Rakabirova, M. X. Q., & Kamalova, A. O. Q. (2024). Amir Temur va Temuriylar davrida pedagogik fikrlar taraqqiyoti va ta'lim tarbiya masalalarining bugungi kun ijtimoiy faoliyatdagi ahamiyati. *Science and Education*, 5(3), 490-494.